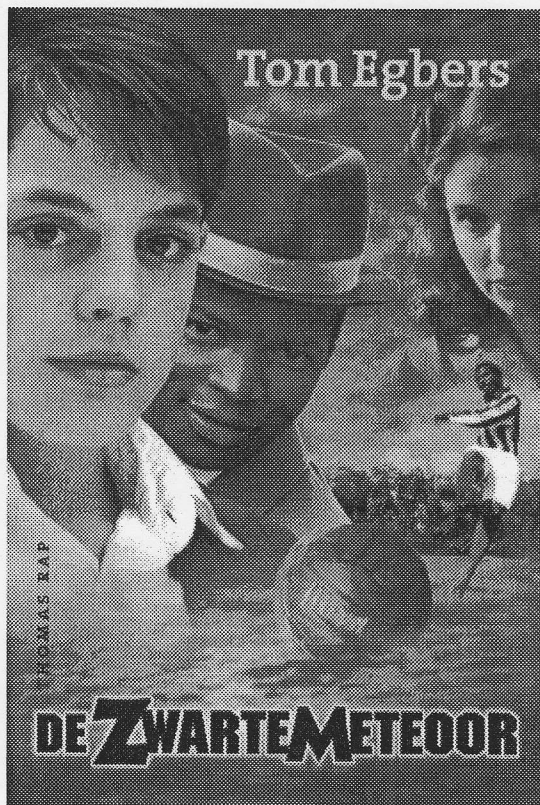

de Sportwereld

NUMMER 22

FEBRUARI/ MAART 2001

- **FILMRECENSIE:** 'De ZWARTE METEOR'
- **ONDER DE LOEP:** GOLF
PIET KLEINE

NIEUWSBRIEF

Redactioneel

Een nieuw sportjaar is begonnen en dat brengt voor de Sportwereld enige veranderingen met zich mee.

Een hoofd- en eindredacteur zijn aangetrokken en een frisse wind waait. Met de nieuwe eindredacteur kunt u overigens persoonlijk kennismaken in onze rubriek 'vijf vragen aan'.

Verder staat de Sportwereld in het teken van golf en schaatsen. Het monument Piet Kleine stopt en verdient het portret dat eindredacteur Michiel Rehwinkel van hem maakte. Opmerkelijk was ook de sportfilm 'De zwarte meteor' naar het debuutboek van Tom Egbers, op pagina 12 en 13 is hiervan een verslag terug te vinden.

De boekrecensies bevinden zich op de middenpagina, handig om te bewaren.

Wat uw hoofdredacteur vindt van de 'moeder aller tijdschriften' Sports Illustrated, kunt u lezen op pagina 18. Heeft u overigens opmerkingen, ideeën of artikelen voor de Sportwereld dan kunt u mailen naar:
desportwereld@hotmail.com

Alvast een goed sportjaar gewenst!

Uw hoofdredacteur,

Eva Hogenbirk

Niets uit 'de Sportwereld' mag worden gereproduceerd, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de hoofdredactie, mail voor aanvragen naar desportwereld@hotmail.com

Advertentie

EENVOUD IN VEELVOUD EEN KOPIE VOOR 3½ SPIE

* Bij abonnement voor 5000 kopieën. Alle prijzen zijn excl. btw.

De beste kopie van Amsterdam
voordeliger per stuk, per dozijn,
per duizend en per gehele oplage.

GRAND PRIX
copyrette

Weteringschans 84a, 1017 XR Amsterdam
Amstedijk 47, 1074 HW Amsterdam
Parnassusweg 212 en 218, 1076 AV Amsterdam
van Baerlestraat 87, 1071 AT Amsterdam

VOORDEEL IN VEELVOUD

Nieuwsberichten

Peter-Jan Mol

Hoorcolleges Sportgeschiedenis

Aan de Universiteit van Amsterdam zal 28 februari een drie maanden durende collegereeks over de geschiedenis van de sport in Nederland beginnen. De acht colleges zullen steeds op woensdagen van 11.00 tot 13.00 plaatsvinden. De reeks is in de eerste plaats bedoeld voor ouderen en staat onder coördinatie van Theo Stevens. De colleges kunnen alleen doorgang vinden bij voldoende animo. Voor meer informatie kan men terecht bij de administratie van de Projectgroep Contractonderwijs, Spuistraat 210, 1016 VT Amsterdam (tel. 020-5253670, fax 020-5253305).

Thomas van Aquino

In december vorig jaar werd het 50-jarig bestaan gevierd van Thomas van Aquino; een katholieke groepering van leraren lichamelijke opvoeding. Ter gelegenheid hiervan werd het door historica Marjet Derks geschreven boek 'Bezielde beweging' gepresenteerd. Derks schetst hierin de geschiedenis van de lerarenvereniging in de

afgelopen eeuw, mede in het licht van ingrijpende maatschappelijke veranderingen. Het eerste exemplaar van het boek werd overhandigd aan NOC*NSF-voorzitter Hans Blankert. Deze nam de gelegenheid te baat om aandacht te vragen voor meer geschiedschrijving van de sport in Nederland. Ook sprak hij over het slechte archievenbeleid. Voor stichting de Sportwereld een reden temeer om haar werkzaamheden voort te zetten!

Archief NOC*NSF

Sinds eind vorig jaar is het archief van het Nederlands Olympisch Comité geïnventariseerd en opgenomen in het Algemeen Rijksarchief (ARA). Het archief bestaat uit twee gedeeltes: een algemeen gedeelte, met daarin onder meer de notulen van de bestuursvergaderingen en de jaarverslagen, en een specifiek gedeelte met dossiers betreffende de verschillende Olympische Spelen. De inventarislijst is in opdracht van NOC*NSF opgemaakt door Wilfred van Buuren, projectcoördinator van stichting de Sportwereld. Meer informatie is te vinden op internet: www.archief.nl/rad/ara/archiefbestanden/aanwinsten/aanwinsten_noc.htm of natuurlijk in het ARA zelf.

ISHPES-congres 2001

The International Society for the History of Physical Education and Sport (ISHPES) organiseert van 26 tot 31 augustus een congres over 'Sport en natuur in de geschiedenis'. Plaats van handeling is het Franse Montpellier. Vanuit diverse invalshoeken zal de relatie tussen sport en natuur bekeken worden door een keur aan internationale sporthistorici. Meer informatie over dit congres kan via de redactie van De Sportwereld verkregen worden of door een e-mail te sturen naar de organisatoren: delaplace.sport.histoire@wanadoo.fr

Samenwerking Olympion en Infostrada

De archieven in het Nederlands Sportmuseum/Olympion te Lelystad worden in de nabije toekomst ontsloten en vervolgens gedigitaliseerd. Sportdatabedrijf Infostrada uit Nieuwegein en het museum hebben daarover eind december overeenstemming bereikt. Verder zijn de twee overeengekomen dat Infostrada de website van het museum zal gaan beheren, die binnenkort gelanceerd wordt. Infostrada heeft door deze overeenkomst het recht verworven om de archieven van Olympion commercieel uit te baten. (bron: „Uit het veld“, digitale nieuwsbrief Jurryt van de Vooren, nr. 119).

De herkomst van golf

Ab Bloemendaal

Golf is de grootste sport ter wereld. Leuk detail: voor die tientallen miljoenen golfers worden jaarlijks meer dan een miljard golfballen gemaakt!

Golf behoort tot de spelsoorten die spontaan ontstonden en waaruit zich vervolgens een sport ontwikkelde. Het heeft een lange geschiedenis die (als een van de weinige sporten) goed gedocumenteerd is. Daarover bestaat in de golfwereld een genoeglijke controverse tussen Schotten en Nederlanders. Schotland met zijn 400 golfbanen voor vijf miljoen inwoners (Nederland 120 banen) en zijn oude tradities, heeft daarbij natuurlijk sterke kaarten. De spelregels zijn daar vastgelegd, al meer dan 250 jaar geleden. Niettemin heeft Nederland wel degelijk recht een woordje mee te spreken, en daar gaat het hier over. Allereerst een korte beschrijving voor hen die nog niet precies weten waar het in golf om gaat. Het doel: met een daarvoor geschikte stok (*club*) een bal voortslaan, totdat deze in een gat van circa tien centimeter doorsnee is gespeeld. Er wordt gespeeld om het minste aantal slagen. Een golfbaan beslaat vijftig tot zestig hectare en is verdeeld in achttien stroken van ieder ongeveer 125 tot 500 meter lang en van 25 tot 35 meter breed. Een ronde golf beslaat circa acht kilometer en duurt gemiddeld drieëneuhalf uur. De gemiddelde speler doet negentig slagen over een ronde. Een geoefende speler kan wel 220 m slaan, een speelster 190 meter. Men heeft in het algemeen tien à

twaalf clubs in de tas (maximaal veertien). Er zijn 34 regels waarover meer dan tweeduizend vragen en antwoorden bestaan. Golf is een *all weather all seasons spel*. De geschiedenis van golf in Nederland gaat heel ver terug. Dankzij Steven van Hengel, historicus van de golfsport, zijn er tal van bronnen aangetoond waar de oorsprong van golf in Nederland wordt beschreven. Zijn boekje *Early golf* wordt nog steeds gelezen in binnen- en buitenland (en bekritiseerd in Schotland). Een stapje van zevenhonderd jaar terug naar de oudste geschreven bronnen. In 1296 werd Floris V, Graaf van Holland, vermoord en wel door een aantal edelen onder leiding van Gerard van Velzen. Deze moord werd aanleiding voor een strafexpeditie tegen aanstichter Van Velzen. Zijn kasteel 'de Kronenburg' bij Loenen aan de Vecht werd belegerd en na een aantal maanden gaf Van Velzen zich over en werd terechtgesteld. Dat gebeurde op 26 december 1296. Het volk was daarvoor zo met zichzelf tevreden dat het dat feit jaarlijks herdacht..... met een golfwedstrijd! Die eerste wedstrijd staat keurig beschreven, compleet met route en al. Het verplichte vat bier dat de bewoners van 'de Kronenburg' aan de spelers moesten aanbieden werd een traditie. Betekent dit nu dat de oorsprong van golf in Nederland lag? Wie daarop een eensluidend antwoord wil zoeken, vindt meer dan vijfduizend boeken tegenover zich. Bijna allemaal in het Engels, want daar begint de controverse. Zegt U vooral niets in het Verenigd Koninkrijk over een mogelijke herkomst van deze sport in Nederland, want U heeft kans dat U het clubhuis wordt ontzegd. Een van de vele feiten die

een blijvende bron van misverstanden vormt, ligt in het feit dat er twee spelsoorten ontstonden : Kolf en Colf. Kolf – dat nog steeds gespeeld wordt – is een indoorsport in een lange zaal met aan beide zijden een doel. Colf daarentegen – of zoals met het terug vindt in de oude beschrijvingen ‘Het spel metten Colve’ – is altijd een buitensport geweest. Het valt dan ook niet mee om in het land dat zichzelf (en niet geheel ten onrechte) beschouwd als de bakermat van zeer vele moderne sporten, te erkennen dat een zo puur Schotse sport als golf, een oorsprong zou hebben in Nederland. De wereldorganisatie van golf, waar de regels en de traditie bewaard en vooral *bewaakt* worden, is gevestigd in St. Andrews met de prachtige naam *The Royal and Ancient Golf Club of St. Andrews*. Golf ontstond op meerdere plaatsen en in meerdere vormen. Wie weet nu nog dat een maliebaan of malieveld de plaats was waar het ‘malie-spel’ bedreven werd? Een verbastering van het Franse *Jeu de Maille*, een spel dat zeer leek op golf, of het croquet zoals dat nog in Engeland wordt gespeeld. Allemaal door middel van een stok waarmee een bal naar een doel moest worden geslagen. Terug naar het golfspel zoals zich dat heeft ontwikkeld. Eerst een bloemlezing uit traktaten en documenten zoals die in de Nederlanden zijn achterhaald. Brussel 1360: men was het zat dat bij „het spel metten colve” zoveel ruiten sneuvelden en dus verordonneerde de magistraat dat „wie met colven tsolt, es om twintigh scellinge oft hare overste cleet.” Een boete van twintig schellingen of ‘zijn overkleed’ als bij het ‘tsollen’ (ballen) schade ontstaat. Een ander voorbeeld is Brielle 1387: een charter

tegen het wedden op (kans)spelen. Daarvan wordt onder meer uitgezonderd „de bal metter colve te slaen buten der veste onser Stede voirscreven...” (bron: Steven van Hengel, *Early golf*, Strengholt 1982). Gespeeld werd aanvankelijk met een houten bal van ongeveer vijf centimeter doorsnede, maar al in 1500 speelde men met een leren bal gevuld met koeienhaar en later kippenveren, mogelijk nagemaakt van de kaatsbal. De productie daarvan vond met name plaats in Brabant. Later exporteerde men vandaar duizenden van deze ballen naar... Schotland! Nog steeds een pijnlijk gegeven voor de Schotten. Blijkbaar ook toen al, want Koning James I, een hartstochtelijk golfspeler, verbood in 1618 de import om het monopolie aan een Engelsman te geven. Talloos zijn de vermeldingen dat in Nederland de voorloper van ons huidige golf werd gespeeld. Waarom de sport rond 1700 vrij plotseling verdween, is moeilijk te achterhalen. Pas in 1893 ontstond de ‘Haagsche Golf & Country Club’ (Nu Koninklijke Haagsche), spoedig gevolgd door de ‘Doornsche Golfclub’ (nu de Pan) in 1894. Maar tot 1940 zouden er slechts vijftien bijkomen met een totaal van ca 6.000 beoefenaars. Ook na 1945 duurde het vrij lang voordat golf echt zou doorbreken. Pas vanaf 1980 ging het snel en nu zijn er 160 clubs en ongeveer 200.000 beoefenaren. Hoewel het zogenaamde elitaire karakter van de golfsport niet overal is verdwenen – en golf misschien nog niet een volkssport is zoals in Schotland - zijn er zeer weinig belemmeringen (meer) om er aan deel te nemen.

Etymologie golf

Gerard Bakker

Golf is een van de weinige Nederlandse woorden die in het Engels is terechtgekomen, in die taal enigszins is aangepast en die later, in de nieuwe vorm, weer teruggesleend is. Ik zie ze al staan, de deftige mannen in zwarte pakken, tijdens de oprichting van de Nederlandse Golf Federatie in 1914, omringd door drank, hapjes en wulpse dienstertjes, in een zelfgenoegzame jubelstemming omdat zij dachten deze sport hier te introduceren. Wisten zij veel dat golf gewoon ons eigen Middeleeuwse kolven was, en in die tijd, maar vooral ook in de zestiende en zeventiende eeuw ons populairste volksvermaak? Overal in Nederland lagen kolfbanen, eerst vooral in de buitenlucht, later in herbergen en kroegen. Pas veel later voerden herbergiers en kroegbazen het biljartspel in (het neemt minder ruimte in beslag) en het biljarten verdrong het kolven. Maar hoe heet het dikke achterstuk van een keu? Juist: een kolf. Alleen in West-Friesland is men het kolven trouw gebleven, het wordt wekelijks nog in de kroeg gespeeld. Tegenwoordig liggen buiten nergens meer kolfbanen. Golfbanen daarentegen komen er steeds meer, vooral sinds voetballers (toch jongens van het volk) de sport hebben ontdekt, en ook minder gefortuneerde Nederlanders de *fairway* en de *greens* durven te betreden. Het *Oxford English Dictionary* (OED), een zeer gezaghebbend woordenboek, is het niet eens met de kolf-theorie omdat er geen schriftelijk bewijs zou zijn dat het kolven eerder bestond dan het Schotse golf. (Men gaat ervan uit dat golf in Schotland ontstaan is.) Welnu: het

Middel-Nederlands Woordenboek geeft als eerste vermelding van *colfbane* het jaar 1433 aan (en zonder kolfbaan geen kolfspel), terwijl de eerste vermelding van *golf* in 1457 opduikt, in een Schotse keur die nota bene handelt om verboden spelen. In de Middeleeuwen waren de Zuidelijke Nederlanden economisch sterker dan Engeland en hoe gaat dat met taal: als je macht hebt, willen ze je woorden hebben. Een ander bezwaar van het OED is dat nergens in Schotland of Engeland een vorm met een 'c' of een 'k' aangetroffen is. Dit is een taalkundig belangrijk argument. Maar stel je eens voor dat je een rijke Middeleeuwer bent, op vakantie in Schotland, en aan een arme Schot vertelt wat men zoal in Nederland doet om zich te vermaken. *We play a lot of kolf* kan al snel verstaan worden als *We play a lot of golf*. De 'k' en de 'harde g' liggen heel dicht bij elkaar in de mond. Ook stelt het OED dat kolven en golf niet op dezelfde wijze gespeeld worden. Daar breng ik tegenin dat het vooral gaat om de bal en het slaghout en of de bal dan tegen een paal of in een hole geslagen wordt, is een detail. Tijdens de oprichtingsbijeenkomst van de NGF liepen waarschijnlijk ook *caddies* rond, die de wulpse dienstertjes het hoofd op hol brachten met hun Engelse snorretjes en geruite pofbroeken. „Wat zijn ze Brits!" zullen ze elkaar met roodbebloosde koojtes in het oor gefluisterd hebben, aangestoken als ze werden door de opgeblazen bobo's. Niks hoor, ook *caddie* is een leenwoord. Van het Franse *cadet*, dat, vóór het 'leerling aan een militaire school' ging betekenen, 'jongere broer of zoon' of 'heertje' betekende. En wat doe je met jongere broertjes? Die gebruik je om alles achter je op te ruimen.

Het historisch besef van...

Nico van Horn

De Sportwereld toetst in ieder nummer het historisch besef van een sportbond. Tevens wordt aandacht besteed aan de huidige situatie van de bond. In dit deel van de reeks: Golf

Plaats: telefoon met De Meern

Datum: 18 januari 2001

Gesprekspartner: Henk L. Heyster

Functie: directeur Nederlandse Golf Federatie

Wanneer is golf in Nederland begonnen?

Dat is een ingewikkelde zaak. Er zijn mensen die zeggen dat golf in Nederland of in Friesland is uitgevonden, als opvolger van het kolven, dat in Nederland al in de veertiende eeuw voorkwam. Andere mensen zeggen, en daar neig ik wellicht toch toe, dat de oorsprong van ons huidige golf in Schotland ligt. Daar vind je ook de oudste banen en de oudste club. Het gekke is wel dat toen ik laatst op een bijeenkomst in Schotland was, men Nederland aanwees als bakermat van het golfspel. Onze oudste golfclub is van 1893, de Koninklijke Haagse Golf en Country Club. Heel snel daarna kwamen daar De Pan uit Utrecht en de club uit Roosendaal bij. Je kunt trouwens veel over de geschiedenis van Golf vinden in het Olympion in Lelystad, waar permanent een deel uit de historische golfcollectie van de Stichting Van Hengel wordt getoond.

Wanneer ontstond de Nederlandse Golf Federatie?

Die is van 1914. De bestaande clubs wilden ook wel eens in competitieverband tegen elkaar spelen. De federatie was dus bedoeld als overkoepelend orgaan, met veel vrijheid voor de clubs.

We hebben nu 160 clubs met 112.000 aangesloten leden. Daarnaast zijn er nog 52.000 geregistreerde golfspelers met een zogenaamd GVB (Golfvaardigheidsbewijs). Het aantal neemt behoorlijk toe de laatste jaren en daar zijn we niet ontevreden mee. Al met al toch één procent van de bevolking, waarmee we tot de zes grootste sportbonden van Nederland behoren.

Hoe verklaart u die toename?

Golf is ontdekt als leuke en echte sport. Dat zie je ook onder jongeren. Daarbij komt dat volgens mij de maatschappij meer aan het individualiseren is. Sporten in teamverband trekken minder in de belangstelling. Golf kun je als individu spelen, het is geen contactsport en je zit niet in een team. Veel mensen hebben gemerkt dat als je golf speelt, je de hele tijd in een groene omgeving bent.

Bomen, gras, water, zand, de mensen lopen liever rond in een groen milieu dan dat ze tegen een spoordijk aan moeten kijken of in een stedelijke omgeving hun sport moeten beoefenen. En golf is niet duur.

Bedreigingen?

Golf heeft nog wel het imago dat het een dure sport is, maar dat is achterhaald. Golf is echt niet duurder dan veel andere sporten. Waar we mee 'concurreren' zijn sporten als hockey en tennis die ook veel leden trekken uit onze achterban. Vooral hockey: dat doe je ook door met een stok tegen een bal aan te slaan. Neem nou Zweden: procentueel wordt daar veel meer gegolfd dan in Nederland, maar daar is dan ook niet de concurrentie van (veld)hockey. Overigens zit golf overal ter wereld in de lift. Onze groeisput zit op dit moment in de leeftijdscategorie tussen de 35 en 60 jaar. Trouwens het Fontys College en ook de ALO's hebben golf ontdekt. Zij onderwijzen golf nu aan de gymnastiekleraren in opleiding.

Doet uw Federatie aan geschiedschrijving?

Nee, niet als sportbond. We zijn een kleine bond, als organisatie dan, met een relatief jonge historie. Ik weet wel dat individuele clubs bij hun eeuwfeest mooie boeken hebben gemaakt, zoals de Haagse in 1993 en Pan in 1994. Verder produceren wij ieder jaar ons jaarboek en maken we ons jaarverslag. Wel bestaat er de eerder in dit artikel genoemde Stichting Van Hengel, die een verzameling aanlegt van alles wat voor het nageslacht de moeite waard is om te bewaren over golf.

Waar zijn uw archieven?

De archieven die we hebben, liggen allemaal op het bondsbureau.

We hebben niet alleen te maken met de bewaarplicht voor belastingen, maar ook met verplichtingen aan verenigingen en een altijd aanwezig historisch besef. Helaas is in de zestiger jaren door een brand op ons toenmalige secretariaat in Rotterdam een onvervangbaar deel van ons archief verloren gegaan.

Internationaal?

Rolf Muntz is op dit moment onze beste professionele speler, maar we kunnen ons op wereldniveau nog niet echt waar maken. Over de hele wereld verspreid zijn 74 miljoen geregistreerde golfbeoefenaars en dat is heel wat.

Voor de Eerste Wereldoorlog is golf op de Olympische spelen geweest; de kans bestaat dat op de Spelen van 2008 golf weer op het menu komt. Dat hangt af van welke stad die Spelen krijgt, Parijs of Peking. Voor het eerste geval is de Europese Golf Associatie druk bezig en in dat geval is er wel enige kans op. Over de mogelijkheden in Peking kan ik niets zeggen. Wellicht als zelfs iemand als Tiger Woods vindt dat golf ook op de Spelen thuishoort... want hij is inmiddels al drie keer sportman van het jaar in Amerika geweest!

Van de andere kant kun je je afvragen of de echte grote spelers wel naar de Olympische Spelen zouden komen. Je hoeft slechts te kijken naar de grote beroepssporten als voetbal, basketbal en tennis om te weten hoe de Olympische vlag er voor die sporten voor kan staan. Op zo'n positie zit de golfsport, denk ik, niet te wachten.

Een uitverkocht lustrumcongres

Annemie Ploeger

Een rondleiding door het Olympisch Stadion, een goed bezocht congres, een uitgebreide boekenmarkt en aan het eind van de middag eigentijds louchen in het restaurant van Vak Zuid. Zo werd het vijftigjarig bestaan van stichting de Sportwereld gevierd.

Het begon in 1995 met twee historici die vonden dat er op de universiteit meer aandacht moest komen voor de geschiedenis van de sport. Op 11 november 2000 bleek dat deze fanatici niet meer alleen staan: ruim tachtig belangstellenden lieten hun gezicht zien op het eerste lustrumcongres van stichting de Sportwereld. Voor de liefhebbers begon de dag met een rondleiding door het Olympisch Stadion te Amsterdam, dat eveneens was uitgekozen als locatie van het congres. Een van de rondleiders was Maurits Nibbering, die jarenlang streed voor het behoud van het stadion en nog steeds in actie is tegen de afbraak van enkele onderdelen buiten de muren van het stadion. Zo liet hij bijvoorbeeld de opzichterswoning aan het Stadionplein zien, een prachtig huis vol met oude relikwieën van historische waarde zoals massagetafels, zitkussens, uithangborden en vlaggen. Gelukkig vonden niet alleen de deelnemers van het congres dat deze woning zeker behouden moet blijven, want inmiddels is bekend dat de voormalige woning niet tegen de vlakte zal gaan.

Na de rondleiding begon het congres dat werd voorgezeten door Heinze Bakker, bekend van Studio Sport. Alsof het zijn

beste vrienden waren, kondigde hij de sprekers aan en daarmee gaf hij een positieve voorzet bij elke voordracht. De meest bekende sprekers waren Gerrit Valk en Jan Rijpstra, beiden lid van de Tweede Kamer. Valk was uitgenodigd omdat hij in zijn eigen tijd werkt aan een proefschrift over de geschiedenis van het betaald voetbal in Alkmaar. Hij verhaalde van het emanciperend effect van voetbal. Toen het betaald voetbal werd ingevoerd, betekende dit voor de arbeidende voetballer een verdubbeling van zijn inkomen. Ook schetste Valk het belang van het grote bedrijfsleven toen in 1972 de eerste sponsor van AZ werd binnengehaald. Jan Rijpstra kwam tot de conclusie dat de rol van het parlement in het sportbeleid altijd zeer bescheiden is geweest. Pas sinds het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is opgericht en Erica Terpstra in beeld kwam, is de relatie tussen sport en politiek verbeterd. Maar helaas, de afgelopen twee jaar kwam opnieuw sport niet aan bod in de troonrede. Naast deze twee politici kwamen ook afstudeerders van de sportgeschiedenis aan het woord. Peter Los sprak over sport en gymnastiek op de Koninklijke Militaire Academie, Jurryt van de Vooren over de internationalisering van voetbal en Michiel Rehwinkel over de geschiedenis van sport in Haarlem. Ter afsluiting toverde Theo Stevens een historisch verhaal over de wielersport uit de hoge hoed.

Boekbespreking

Dolf Pouw

Van Buuren, W & P-J Mol (2000). In het spoor van de sport. Hoofdlijnen uit de Nederlandse sportgeschiedenis. (Haarlem: Arcadia. ISBN 9066130121).

Toen mij werd gevraagd om dit boek te bespreken, heb ik deze vraag direct positief beantwoord. Ik ben sterk geïnteresseerd in de geschiedenis van de sport, met name de, wat men noemt, 'moderne' sport. Ik begon daarom, na de inleiding van Stevens, met enige reserve aan het hoofdstuk 'Sport en maatschappij in de Griekse oudheid', maar mijn reserve verdween snel en ik heb het boek met veel plezier en interesse uitgelezen.

Ik kan in het kader van de toegewezen ruimte niet ingaan op alle hoofdstukken en beperk me tot enige, meer algemene reacties op enkele uitspraken uit enkele ervan.

Ik steun Stevens in zijn streven naar de instelling van een leerstoel Sportgeschiedenis, maar ik vind een 'Instituut voor Sportgeschiedenis' wat te beperkt en ik zou de leerstoel onderbrengen in een Instituut voor Sportwetenschappen. Alleen als een dergelijke leerstoel er komt, kan er een samenhangend programma van sporthistorisch onderzoek worden ingesteld en uitgevoerd en kan een – klein – bezwaar dat ik tegen dit boek en daarmee ook tegen de hoorcolleges sportgeschiedenis heb, worden weggenomen: het is nu nog 'los zand' met hiaten in de tijd en in de takken van sport. Mijn twijfel ten aanzien van sport in de Grieks-Romeinse oudheid verdween snel, omdat Pleket direct de relatie legt tussen sport en de maatschappij in die tijd en ik op deze

wijze van de sport uit de Griekse oudheid een realistischer beeld krijg dan het beeld dat ik van mijn studie aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding heb overgehouden. Vooral de paragraaf „De atleten: wie en waarom?” heeft mijn interesse gewekt en plezier in het lezen gegeven. Zeker een zinsnede als: „Het moge duidelijk zijn: De Coubertin had wel heel veel classicistisch ingekleurde fantasie nodig om zijn ideaal van het Olympisch amateurisme terug te kunnen voeren op de Oudheid. De gouden medailles hadden weliswaar hun voorlopers in de antieke kransen, maar het idee dat de deelnemers aan de Olympische Spelen amateurs moesten zijn was wel een heel on-Griekse gedachte” (blz. 33).

Dezelfde interesse en hetzelfde plezier, dezelfde kritische kijk op de sport, vind ik terug in het hoofdstuk van Verkerk over „Het toernooi en andere sporten en spelen in de middeleeuwse samenleving”. Verkerk trof mij nog meer met zijn opmerking aan het einde van zijn hoofdstuk: „Hoe zeer dat alles als sport werd beoefend of als verstrooiing, dient altijd zorgvuldig aan de bronnen te worden gecontroleerd (...) moet men zo'n vermelding op zijn werkelijke merites onderzoeken en er niet direct een voorloper van hedendaagse sporten in zien” (blz. 59). Daarmee was voor mij de juiste toon van het boek gezet en heb ik het zagezegd met instemming, interesse en plezier uitgelezen, de foto's bekeken en de 'selectieve bibliografie' doorgenomen. Een vraag blijft mij na het lezen van het boek achtervolgen. Stokvis ziet de geschiedenis van het amateurisme in de sport als een 'intermezzo' in een veel langere geschiedenis van professionalisme in de sport.

En Van Bottenburg signaleert op dit moment een afname van weerstand tegen professionalisme en prestatiestreven in de sport en daarin een grotere maatschappelijke waardering voor de sport. Maar is de ontwikkeling van de aanvankelijke 'oersport' (Van de Vooren, blz. 109-130) via volkssport naar professionele sport niet een herhaling van de ontwikkeling van de sport in de Griekse oudheid? En lopen we daarmee niet de kans dat de sport net zo in 'verval' raakt als aan het eind van de Griekse oudheid?

Boekbespreking

Wilfred van Buuren

Jan C.T. Ludeker, *Driekwart Eeuw Sintels. Kroniek van een Amsterdamse Atletiekvereniging. Athletische Vereeniging "1923"* (Amsterdam 2000), isbn 90-9013862-5, 224 p., fl. 30,-. Te bestellen via tel. 020-6929672).

Eigenlijk is het een klein wonder dat er nog gedenkboeken van sportclubs bij komen. Maar, terwijl de klaagzang aanhoudt dat er in Nederland geen gevoel voor sporthistorie bestaat, verschijnt het ene na het andere gedenkboek. En soms zeer de moeite waard. Twee voorbeelden uit de jaren negentig: *Van Spoorsinger tot Langepad* van Aad Heere over atletiek in Rotterdam én het gedenkboek van de Koninklijke De Hoop van een gezelschap van Amsterdamse roeijehabbers. Geslaagd, omdat ze ook voor mij als buitenstaander leesbaar zijn. Geen eindeloze opsomming van onbekende kampioenen en bardames, maar het clubleven geplaatst in een bredere context van ontwikkelingen binnen de desbetreffende sport en maatschappij. Aandacht nu voor de geschiedenis van de Athletische Vereeniging "1923". Die begon op de sintelbaan van het Olympiaplein in Amsterdam-Zuid. Dezelfde baan waar Fanny (Blankers)-Koen in de

jaren dertig en veertig trainde. Zij was nooit lid van AV '23. Dat kon ook niet, want de club had toen geen vrouwelijke leden. Sterker nog: ze ontstond als afsplitsing van de Amsterdamsche Athletiek Club (AAC). Zeven leden van AAC konden zich niet met de sfeer verenigen. Ze stoorden zich vooral aan de aanwezigheid van de damesafdeling en richtten een eigen vereniging op: AV '23. De club heeft leden van naam en faam gekend. Een van de bekendste was Chris Berger (in 1934 Europees kampioen op de 100 en 200 meter). Ook lid waren sprinter Wil van Beveren, vader van voetbalkeeper Jan, hinkstapspringer en trainer Jan Blankers en bestuurder Strengholt, de legendarische voorzitter van de KNAU. Die beroemde namen komen vooral uit de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw. Vorig jaar kreeg AV '23 - inmiddels al lang in Amsterdam-Watergraafsmeer geaccommodeerd - de beschikking over een nieuwe kunststofbaan van 400 meter. Aanzet voor een nieuwe bloeiperiode? Met gevoel voor historie is de baan vernoemd naar Chris Berger. Jan Ludeker heeft *Driekwart Eeuw Sintels* met liefde gemaakt. Het is nauwkeurig qua feiten en telt prettig veel foto's. Maar de gebruikte bronnen zijn erg eenzijdig, hoofdzakelijk het eigen verenigingsperiodiek. Het boek is een kroniek. Voor elk jaar is een apart hoofdstuk ingeruimd en dat is te veel van het goede. Zeker als je voor de tiende keer moet lezen dat ook dit jaar de Prins Hendrik-Beker weer niet werd gewonnen. De zeggingskracht van het boek was aanzienlijk groter geworden als de auteur meer informatie weggelaten of verbannen had naar de - overigens zeer verzorgde - bijlage. Het gedenkboek blijft een lastig en weerbarstig genre.

de Sportwereld 11

DE GESCHIEDENIS VAN EEN KORTE JONGENSBROEK

Ga zitten kinderen, opa vertelt van vroeger. Ooit was er een tijd dat gekleurde mensen zeldzaam waren in Nederland. En dat is niet eens zo heel lang geleden. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werden gekleurde mensen in sommige delen van ons land aangegaapt en nagelopen. Almelo was zo'n plaats. In deze Twentse gemeente raakte men geheel van streek toen de tweede divisieclub Heracles in het voorjaar van 1957 een gekleurde Zuid-Afrikaanse voetballer inhuurde. Een zwarte voetballer in het blankhouten Almelo, daar had de rest van Tukkerland niet van terug. Normaal was het maar een keer per jaar kermis in Almelo maar nu iedere veertien dagen als Heracles thuis speelde. Steve Mokone was de naam van de voetballer en veertig jaren later werd Tom Egbers zijn apostel. Met de naam Egberts zijn we in het televisieheden beland en daar zwijgt opa liever over.

Een voetnoot bij de vaderlandse voetbalgeschiedenis

Sportjournalist Tom Egbers schreef in 1997 een boekje over Steve Mokone. Het verscheen onder de titel 'De Zwarte Meteoer' bij Thomas Rap in Amsterdam. Egbers komt uit Almelo, maar hij stond nog in de sterren geschreven toen Mokone Heracles naar het kampioenschap van de Tweede Divisie schoot in de zomer van 1958. We lezen dat pa Egbers bij de avondprakt niet uitgepraat raakte over Mokone.

de Sportwereld 12

De bekendste donkere voetballer in het vijftiger jaren Nederland was zonder twijfel de Surinaamse Elinkwijk-speler Humfrey Mijns. In 1960 speelde deze Utrechtse verdediger drie keer in het Nederlands elftal. In het boekje van Egbers komt ook nog een tweede Zuid-Afrikaanse voetballer van Heracles ten tonele. Dat is Darius Dhlomo. Die heeft het trouwens veel langer in Almelo uitgehouden dan Mokone, die na twee seizoenen tabak had van het semi-professionalisme in Nederland. Hij ging voor meer geld naar Cardiff City. Dhlomo beviel het hier zo goed dat hij Nederlander werd en later nog in de gemeenteraad van Enschede terecht kwam.

Klompdansjes op het veld van Heracles

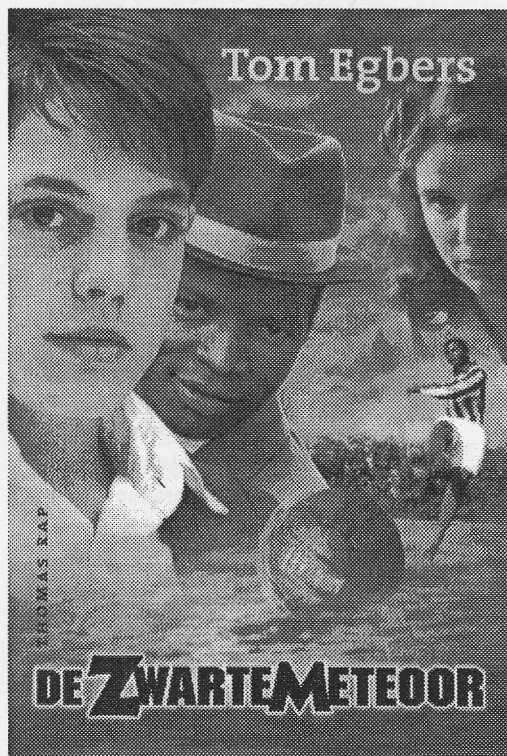
Na deze lange aanloop dan nu eindelijk het doel van deze bespreking: de film 'De Zwarte Meteoer' van Guido Pieters. Volgens zeggen zou dit een verfilming betreffen van het boek van Egbers. Daar dacht de scenarioschrijver Kees van Beijnum echter heel anders over. Volle bioscoopzalen trekken met het korte Almeloese avontuur van een Zuid-Afrikaanse voetballer leek hem blijkbaar te dun voor het filmdoek. Dus kreeg de film een tweede hoofdpersoon: de HBS-scholier Felix, wiens vader in de film aan de kost komt als textielarbeider in een Ten Cate-fabriek. Gelijk het zestienjarige jongens betaamde in de jaren vijftig, loopt Felix vrijwel de gehele film in een korte broek. Behalve als hij naar het Heraclesstadion gaat. Dan wisselt hij van rol met Mokone. Die doet een voetbalbroek aan en Felix zijn zondagse plusfour. U begrijpt dat zulks een band scheidt tussen de scholier en de voetballer. In de film raken Mokone en Felix al snel bevriend en dat levert Felix allerlei mooie levenslessen op in het

Engels en Zuid-Afrikaans.

Die laatste taal spreekt de voetballer alleen stiekem want hij is uiteraard politiek correct. Maar Van Beijnum heeft nog meer smakelijks toegevoegd aan het verhaal. Waar Egbers de seksuele escapades van Mokone tamelijke sereen beschrijft, wipt onze voetbalheld er in Almelo lustig op los. Wat moet een Hollandse film zonder seks. En daarom krijgt Felix ook nog een buurvrouw die wel pap lust van de mannen en Mokone er als tussendoortje bijneemt. Ook de fabrieksdirecteur annex voorzitter van Heracles komt aan zijn gerief bij de buurvrouw van Felix. Van Beijnum kent zijn Freud, dus naast Eros moet ook Tantalus aan zijn trekken komen. Dat krijgen we in de vorm van een mooi stukje klassenstrijd aan de poort bij Ten Cate met kontrukperij van de vader van Felix. Dat wordt beloond met promotie tot voorman op de fabriek en ruzie thuis tussen vader en zoon. Met die scene kan de kindertelefoon nog jarenlang reclame maken.

Ik zou hier nu kunnen volstaan met de conclusie dat de film 'De Zwarte Metoor' vrijwel niets van doen heeft met sportgeschiedenis. De weinige scènes in de film die zich af spelen op het voetbalveld zijn ronduit knullig. Als je niet beter zou weten, denk je dat van 1957 tot 1959 er alleen houthakkers rond liepen op de Nederlandse voetbalvelden. De regisseur heeft duidelijk weinig affiniteit met voetbal en zijn adviseur op dit gebied, W. Elzenga, heeft hem daar niet van kunnen genezen. De rol van Mokone wordt in de film gespeeld door de Zuid-Afrikaanse acteur Jet Novuka. Omdat Mokone indertijd over machtige passeerbewegingen beschikte, moest Pieters de benen van een echte voetballer lenen. Dat werd de Ajax-speler

Steve Mofoheng. Mofoheng en Novuka lijken niet erg op elkaar maar dat loste Pieters op door veel van de voetbalscenes te filmen onder de heup: de klompdansjes van Heracles. Kortom: de beoefenaar van de vaderlandse sportgeschiedenis kan het best stellen zonder de film van Pieters. Als film liefhebber wil ik nog wel gezegd hebben dat het best een aardige film is, met goed camerawerk, een aanvaardbaar verhaal en enkele geestige scènes. Als beeld van het Nederland van de jaren vijftig voldoet de film wel.

Jaap Eden

Theo Stevens

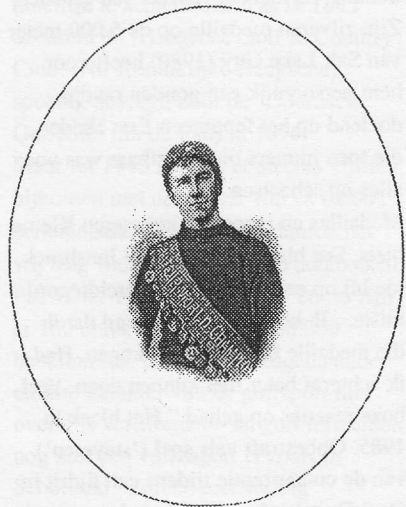
De televisie slaat tegenwoordig geen schaatsevenement over en draagt daarmee bij tot het kleurrijke spektakel dat we 'Oranje-gekte' zijn gaan noemen. Maar de sterke positie van de Nederlandse schaatsport was vroeger allerminst vanzelfsprekend, zoals de statistieken leren. Jarenlang vervulde ons land zelfs niet meer dan een bijrol. Dit geldt echter niet omstreeks 1900, toen mannen als Klaas Pander, Jaap Eden en Coen de Koning uitstekende resultaten lieten zien. Ook op organisatorisch gebied deed ons land goed mee. De oprichting van de Internationale Schaats Unie, in 1892 in Scheveningen, was mede te danken aan de inspanningen van de befaamde voorman in de sport, Pim Mulier. Jaap Eden was een kampioen van het eerste uur en ook na honderd jaar is zijn naam nog niet vergeten. De Amsterdamse IJsbaan is naar hem genoemd en in vele steden dragen straten zijn naam. Op de Algemene Begraafplaats van Haarlem bevindt zich het grafmonument dat zijn schaatstriomfen vermeldt, evenals de topprestaties die hij als wielrenner leverde. Over het wielrennen zullen we het hier niet hebben, wel over zijn successen als schaatser. In 1893 brak Eden hierin door, om precies te zijn op 13 en 14 januari, toen de Amsterdamsche IJclub op het tegenwoordige Museumplein de eerste wereldkampioenschappen organiseerde. Het evenement werd verreden onder het reglement van de zojuist tot

stand gekomen ISU en daaraan dankte het zijn officiële status van wereldkampioenschap.

Toch moet aan dit kampioenschap niet de tegenwoordige betekenis toegekend worden, want er deden slechts vier landen aan mee: Nederland, Duitsland, Zweden en Noorwegen. De aankondiging sprak van 'Internationale Hardrijderijen voor Amateurs om het Meesterschap der Wereld' en de winnaar zou zich *Amateur World Champion* mogen noemen. Die titel kwam op naam van de negentienjarige Jaap Eden, een 'gewone' jongen, die zijn brood verdiende in een bloembollenkwekerij bij zijn woonplaats Haarlem en als een komeet aan het schaatsfirmament was verschenen. Eden werd getraind door allround sportman Klaas Pander en had zijn eerste grote overwinning in 1890 behaald. Twee jaar later sleepte hij in Engeland de *Prince of Orange Cup* in de wacht, een wisselbeker beschikbaar gesteld door de toenmalige Nederlandse kroonprins. Op de amateurstatus van de schaatsers van toen valt overigens wel het een en ander af te dingen, want als wereldkampioen ontving Eden een zilveren beker ter waarde van zeshonderd gulden, een handarbeider (dus ook in de bloembollenteelt) verdiende zo'n tien gulden per week. Hoe ging het nu zo'n honderd jaar geleden bij het topschaatsen toe? Het kampioenschap van Amsterdam vond plaats op natuurijs, dat door de invallende dooi van slechte kwaliteit werd geworden. Het aantal deelnemers bleef beperkt, maar voor het toegestroomde publiek was een tribune

gebouwd. Ook langs de baan hadden toeschouwers een plaatsje veroverd. Eden sleepte de titel reglementair in de wacht door het winnen van drie van de vier afstanden. Na afloop vond de prijsuitreiking plaats en kreeg Eden een gouden medaille, de uitgeloofde zilveren beker en een sjerp met als opschrift *Amateur World Champion*. Het Nederlandse publiek was in alle staten en er kwam geen einde aan de toejuichingen. Ooggetuige Pim Mulier schreef dat zij die deze dag hadden meegemaakt het nooit meer zouden vergeten. Na een feestelijk diner keerde Eden in de late avond per trein naar Haarlem terug, waar hem opnieuw een enthousiaste menigte opwachtte. Er werd vuurwerk afgestoken en in de restauratie van het station kwam er geen einde aan de gelukwensen. Daarna verzamelde de sportwereld zich op de Grote Markt, waar het feest in café Brinkmann werd voortgezet. Er waren opnieuw toespraken en de feestelijke stemming werd nog verhoogd door het voorlezen van een gelukstelegram van de jonge koningin Wilhemina, waarna eensgezind het volkslied werd gezongen. Het was waarschijnlijk de eerste keer in de geschiedenis van ons land dat een sportman zo massaal door het publiek bejubeld werd. De successen van Eden op de schaats waren daarmee nog niet ten einde. In 1895 veroverde hij het wereldkampioenschap in het Zweedse Hamar en een jaar later in Sint Petersburg door zelfs alle vier afstanden op zijn naam te brengen. Het kampioenschap in Hamar leverde hem nog een bewijs van koninklijke belangstelling op, want tijdens de huldiging op

9 maart spelde de voorzitter van de Nederlandse Schaatsenrijders Bond hem een door koningin Wilhelmina beschikbaar gestelde zilveren medaille op. Jaap Eden zal zich deze festiviteiten later ongetwijfeld herinnerd hebben toen het tij begon te keren. De slopende leefwijze die hij er op na ging houden, was niet erg geschikt om zich op het hoogste niveau in de sport te handhaven en lokte in de pers veel kritiek uit. Met name 'De Kampioen', orgaan van de ANWB, was hard in zijn oordeel. Aan het einde van zijn leven moest Eden door zijn trouw gebleven vrienden onderhouden worden. Een trieste afloop van wat met de wereldkampioenschappen van Amsterdam zo schitterend begonnen was. Jaap Eden verdient een biografie die recht doet aan de uitzonderlijke sportman die hij zonder twijfel was en waarvan de loopbaan in zo'n dieptepunt eindigde.

J. J. Egan.

De snelste postbode

Michiel Rehwinkel

Nu Piet Kleine (49) het besluit genomen heeft na dit seizoen een punt achter zijn carrière te zetten, lijkt het arsenaal lofuitingen aan zijn adres haast onuitputtelijk: stilist, werker, kilometervreter, schoonrijder, snelste postbode op schaatsen, keizer van Kerkenveld... Veel woorden maakt de 'Drentse beul' er zelf niet aan vuil, wat het er – na een ontmoeting met de 'stille genietier' – niet makkelijker op maakt een eensluidend beeld van de schaatser te krijgen.

Zijn gouden tien kilometer ziet Kleine bijvoorbeeld niet als het hoogtepunt van zijn carrière. Sterker nog, Kleine kan zich vrijwel niets meer van die rit in Innsbruck in 1976 herinneren. En de medaille ligt 'waarschijnlijk' ergens op zolder. Piet Kleine geniet vooral van het afzien. Tijdens een wedstrijd of een training, hij kan er evenveel van genieten. Zijn zilveren medaille op de 5.000 meter van Salt Lake City (1980) heeft voor hem persoonlijk een gouden randje, doelend op het fenomeen Eric Heiden, die toen immers onaantastbaar was voor alles op schaatsen.

Medailles en records interesseren Kleine niets. Dat bleek al in 1976 in Innsbruck, toe hij op een haar na het wereldrecord miste. „Ik heb wel eens gezegd dat ik die medaille best wilde verkopen. Had ik achteraf beter niet kunnen doen. Veel boze reacties op gehad.” Het bleek in 1985. Onbestraft vals spel ('stayeren') van de concurrentie tijdens een tijdrit in Oost-Duitsland was voldoende motivatie om de fiets aan de wilgen te hangen. Kleine had dat jaar de wereldtitel

ploegentijdrit in de wacht gesleept. Het bleek in 1997. Tijdens de Elfstedentocht mist Kleine een stempelpost. „Ik dacht, ze hebben gezien dat ik erlangs ben gekomen, dus ben ik maar doorgereden.” Na afloop wordt bekend gemaakt dat Kleine niet in de wedstrijduitslag wordt opgenomen, maar wel een kruisje zal ontvangen. Het kruisje wordt per omgange post teruggestuurd. „Ik dacht, niet in de wedstrijduitslag, dan ook geen kruisje.” En het blijkt nu, in 2001. Kleine won dit seizoen een marathon in Eindhoven en vorig jaar de marathon van Japan. In Haarlem zag ik hem als aanvoerder van het peloton vijf keer een groep vluchters terugpakken. Maar Kleine meent dat de benen niet altijd meer doen wat het hoofd wil, dat hij geen stempel meer op de wedstrijd kan drukken. En dan kun je beter stoppen. Rechthoekigheid is daarmee een sleutelbegrip voor de persoon Piet Kleine. Regelmaat past het beste bij de sportman: de allrounder (1967-1981), de wielrenner (1981-1985) en de marathonschaatser (1986-2001). Piet Kleine was niet gezegend met een sterke sprint. Dat werd al duidelijk bij zijn eerste wedstrijd, tijdens de Nederlandse kampioenschappen voor B-junioren in 1967. Op het ijs van het dan gloednieuwe Thialf-stadion klokte

Kleine een tijd van 52,1 seconden op de 500 meter (op het zo slechte natuurijs van Amsterdam in 1893 reed Jaap Eden een tijd van 51,2). 'Die ene goede 500 meter in zijn carrière' leverde Kleine in 1976 ook de wereldtitel op, maar zijn zwakke sprint heeft hem uiteindelijk veel eindoverwinningen gekost. Met zijn lange machtige klappen en zijn diepe zit was Kleine het prototype van de stayer. Een specialist in de lange afstanden. Eric Heiden dankte aan zijn rit tegen Kleine op de tien kilometer zijn eerste wereldtitel. „Zonder hem was ik nooit wereldkampioen geworden”, aldus Heiden, die met zijn verschijning zelf een nieuw tijdperk inluidde. „Er zijn veel schaatsers van mijn leeftijd, of zelfs jonger, die zich Piet Kleine herinneren als een van de grootste schaatsers ooit.” Dus ook Heiden, zelf misschien wel de grootste van de afgelopen eeuw, kiest voor de overtreffende trap. Poespas die van Kleine zelf allemaal niet hoeft.

Ik had het, 25 jaar later, alsnog met het hem te doen toen ik de beelden zag van de televisiehuldiging met Mies Bouwman voor de dan kersverse Olympische kampioen. Kleine: „Tja, ik kwam van het platteland en werd zo overal tussen gemept. Dat lukt niet altijd.” Grootseid en klasse verloochenen zich nooit, daarom is het voor Kleine zo mooi.

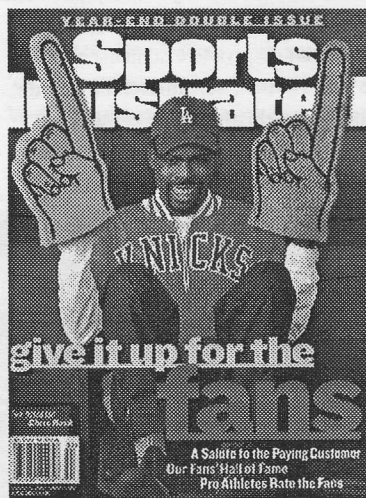
Sports Illustrated

Sports Illustrated, het favoriete sport-tijdschrift van Mart Smeets, ligt eindelijk voor mij. Eindelijk, want zelfs het multimedial internet gaf geen uitkomst. Het tijdschrift is via de kabel alleen in Amerika te bestellen, dus op naar onze hoofdstad om daar het gewilde item in de knuisten te krijgen. Dat was makkelijker gezegd dan gedaan. Boekwinkel na boekwinkel verkocht slechts 'nee', tot de *American Bookstore* binnen bereik kwam. Daar mocht ik een flinke greep in de buidel doen (17 piek!). Maar dan heb je ook wat: een *Year-and-Double Issue*. Wel 134 verrukkelijke pagina's. Al is het papier wel wat minder van kwaliteit als bijvoorbeeld bij een *Sport International* (100 bladzijden à 7,50).

Mijn grommende honger wordt echter direct weer gestild. Geweldige oude en vreselijk mooie sportfoto's. De sport-geschiedenis druipt van de platen die de *World Series* van 1959, een ijshockeywedstrijd in *Madison Square Garden* (1955) en de *U.S. Open Golf* van 1966 bevatten. Ook de fotografie in de rest van het sportblad is goed, mooi en vaak spectaculair, al beslaat het helaas verder geen sport-geschiedenis meer. De illustraties bij de *special* over fans zijn kostelijk. Maar het is niet alleen lay-out technisch goed gesteld met *Sports Illustrated*. De kwaliteit van de artikelen is goed, echter ook lang. Zo is een artikel over de *Super Bowl Tough Guys* elf pagina's. In scorecard worden cadeaus gegeven aan topsporters die absoluut nodig zijn. Een korte selectie: *To Anna Kournikova, tennis vixen; a tournament win (so that we'll no longer feel guilty writing about her); To Venus and Serena Williams, righteous sisters; a doubles match against John and Patrick McEnroe.*

Hé, daar vind ik toch daadwerkelijk een overeenkomst met onze sportwereld. *Sports Illustrated* heeft 'de etymologie van..', maar dan in het klein: al betreft het hier dan de naam van een club. *What's a Trasher?* (Een ijshockeyclub).

Een leuk weetje, maar het sportblad moet het dus vooral hebben van de mooie foto's, illustraties en de hoofd-artikelen. Het Amerikaanse Engels vergt flink wat concentratie en de massale reclame een hoge irritatiegrens, want bijna elke pagina sport wordt gevolgd door een bladzijde commercie. Jammer dat het blad voornamelijk volstaat met basketbal, ijshockey en football. Iets meer afwisseling en ik had de rit naar Amsterdam wel wekelijks aangedurfd.

Vijf vragen aan...

Naam: Michiel Rehwinkel

Woonplaats: Bloemendaal

*Opleiding: Economische en
Sociale Geschiedenis*

*Beroep: eindredacteur/journalist/columnist
sportredactie Haarlems Dagblad en
freelance auteur*

1. Wat was uw eerste contact met sportgeschiedenis?

Als puppy verzamelde ik alles over honkbal. Bij mijn verhuizing enkele maanden geleden vond ik het weer terug en ik moet zeggen dat ik het niet eens zo slecht gearchiveerd had. Verder was ik – buiten mijn idool Muhammed Ali – nooit zo met sportgeschiedenis bezig. Tot Theo Stevens met zijn voorstel voor mijn eindschrijftie kwam.

2. Wat is uw eigen bijdrage aan sporthistorisch onderzoek?

In de vorm van een stage heb ik voor de gemeente Roosendaal (Br.) een boekje geschreven over de geschiedenis van het zwemmen en de zwembaden aldaar. Voor het Haarlems Dagblad heb ik een kleine anderhalf jaar een column verzorgd waarin ik steeds ben ingegaan op de geschiedenis van de sport en sportverenigingen in de regio Kennemerland. Verder heb ik de geschiedenis van het honkbal in Nederland in kaart gebracht (tot ca. 1940) en werk ik nog aan mijn eindschrijftie: een sportgeschiedenis van Haarlem voor de periode 1870-1940.

3. Wat zijn de beste sporthistorische boeken die u gelezen hebt?

Allereerst dan toch weer de namen van Stokvis ('Strijd over sport'), Dona ('Sport en socialisme') en Swijtink ('In de pas'). Ik voeg daaraan toe de studie van Eric Leifer, *Making the mayors. The transformation of team sports in America* (Cambridge 1995) en William Marshall, *Baseball's pivotal era 1945-1951* (Lexington 1999). Overigens lees ik ook graag oude jubileumboeken van voor 1940.

4. Wat vindt u belangrijke te bestuderen thema's op sporthistorisch gebied?

Zeer interessant vind ik de organisatiestructuur van sport en de gevolgen van veranderingen in die structuur, zoals wijzigingen in de competitieopzet, een doelgroep etcetera. De studie van voornoemde Amerikaanse socioloog Leifer is daar een goed voorbeeld van.

5. Hoe ziet u de toekomst voor sportgeschiedenis?

Zonnig is geloof ik het meest gegeven antwoord op deze vraag en ik moet zeggen dat ik daar ook wel achter sta. Het leuke van mijn werk voor de krant is dat ik daardoor de kans krijg om 'op de velden' reacties te peilen en de meeste daarvan zijn verrassend enthousiast. Toch leuk om te weten dat er voor sportgeschiedenis een behoorlijk potentieel lezerspubliek is.

REDACTIONEEL

De Sportwereld, nieuwsbrief van stichting de Sportwereld, geeft informatie over activiteiten van de Stichting. Daarnaast bevat de nieuwsbrief artikelen, interviews, boekbesprekingen en ander nieuws over de geschiedenis en achtergronden van de sport. Stichting de Sportwereld stelt zich ten doel: het bevorderen en uitvoeren van onderzoek naar de geschiedenis en achtergronden van de sport. Zij tracht dit doel te bereiken door het organiseren van bijeenkomsten (lezingen, studiedagen en werkgroepen), door het vervaardigen van publicaties (nieuwsbrieven en boeken) en door het leggen van contacten tussen beoefenaren van en geïnteresseerden in de geschiedenis en achtergronden van de sport.

HET BESTUUR VAN STICHTING DE SPORTWERELD

bestaat uit:

Pieter Breuker,
Nico van Horn,
Peter Los,

Peter-Jan Mol (secretaris),
Jan van de Putten (penningmeester)

Theo Stevens,
Ruud Stokvis,

Sjoerd van Tiel (voorzitter).

Projectcoördinatoren:

Wilfred van Buuren,
Rogier Swagerman.

Wim de Heer Sportbeleidsontwikkeling 1945-2000

Drie jaar geleden nam Wim de Heer afscheid als directeur van NOC*NSF. Dit betekende het einde van een decennialang durende loopbaan in dienst van de Nederlandse sport. De kennis en ervaringen die hij gedurende al deze jaren opdeed, heeft hij nu opgetekend in dit boek. Het is een uiterst heldere en waarheidsgetrouwe afspiegeling van de ontwikkeling van het naoorlogse Nederlandse sportbeleid.

ISBN 90-6076-484-6, prijs f 47,50

Uitgeverij
DE VRIESEBORCH

Postbus 5229 - 2000 CE Haarlem - 023-5325620

COLOFON

De Sportwereld is een uitgave van Stichting de Sportwereld. Redactie: Gerbrand Bakker, Wilfred van Buuren, Eva Hogenbirk (hoofdred.), Nico van Horn, Bibejan Lansink, Annemieke Los (lay out), Peter-Jan Mol, Hans Pars, Michiel Rehwinkel (eindred.) en Susan Smit. Aan deze uitgave werkten mee: Ab Bloemendaal, Annemie Ploeger, Dolf Pouw en Theo Stevens. Redactieadres: Stichting de Sportwereld, Postbus 11781 1001 GT Amsterdam. Telefoon: 020-6928903. Email: desportwereld@hotmail.com. Abonnementen: de Sportwereld verschijnt zes keer per jaar. De Nieuwsbrief is alleen beschikbaar voor abonnees en medewerkers van Stichting de Sportwereld. Contributie per jaar: abonnees en medewerkers f 30,- studenten f 25,- instellingen f 40,-. U kunt abonnee of medewerker worden door uw contributie over te maken via bank of giro: ABN-AMRO rekening 62.01.45.323 t.n.v. Stichting de Sportwereld, Amsterdam. Overname uit deze uitgave is toegestaan met toestemming van de redactie.

SURF NAAR DE WEBSITE VAN STICHTING DE SPORTWERELD:
[HTTP://MEMBERS.XOOM.COM/SPORTWERELD](http://members.xoom.com/sportwereld)